

Založení léčebny v Železnici

V roce 1953 založil pražský dětský neurolog profesor MUDr. Ivan Lesný, společně se svými spolupracovníky, v Železnici u Jičína dětskou rehabilitační léčebnu. Do léčebny pak, téměř až do své smrti, průměrně jednou za měsíc dojížděl z Prahy, aby konziliárně vyšetřoval vybrané pacienty. Léčebna byla zřízena v budově bývalého hotelu „Valdštejnův dvůr“, postaveného v roce 1907. K hotelu byla přistavěna již v jeho počátcích menší budova, ve které byla poskytována ambulantní lázeňská péče. Léčily se zde pohybové poruchy páteře, kloubů, revmatismus, gynekologické poruchy. K léčbě se používala léčivá slatinná zemina, jejíž zdroje byly nedaleko. Pacienti byli ubytováni ve „Valdštejnově dvoře“. Za první světové války sloužil hotel vojsku a

válečným uprchlíkům, za druhé světové války tam byl údajně vojenský lazaret. Po válce byl znárodněn. Nového rozkvětu se hotel dočkal až v roce 1953, kdy v něm byla založena léčebna specializovaná na léčbu dětí postižených centrálními mozkovými pohybovými poruchami, především dětskou mozkovou obrnou (poruchou mozku, vzniklou v období kolem porodu, která nemá nic společného s infekční „dětskou obrnou“, neboli „poliomyelitidou“). Tehdy byla první takto specializovanou léčebnou nejen v Československu, ale zřejmě i v celé střední Evropě. Brzy dosáhla poměrně velkého věhlasu; na léčení začaly přijíždět nejen české a slovenské děti, ale i mnozí dětské pacienti ze zahraničí. Léčily se tam dlouhodobě mnohé děti z arabských zemí, Itálie, Sovětského svazu, Rumunska, či Bulharska. Výjimečně i děti ze zámoří - z Austrálie, USA... Léčebna se, bohužel, nedožila 50. výročí svého založení. Organizačně totiž patřila pod ředitelství v Janských Lázních. Tam byla v roce 1981 postavena velká dětská léčebna se 400 lůžky. Proto byl v devadesátých letech vyvíjen tlak na uzavření železnické léčebny. V září 2002 bylo, bohužel, výborně prosperující zařízení zlikvidováno.

Kluk špatnej

1. srpna 1967 nastupuji do dětské rehabilitační léčebny v Železnici jako vedoucí lékař rehabilitačního oddělení. Ve své pracovně mě vítá tehdejší vedoucí lékař léčebny, primář MUDr. Evžen Opatrný, výborný pediatr s dlouholetou praxí v Jičíně. Seznamuje mě s provozem léčebny. Někdo zaklepe na dveře. Do pracovny vstupují rodiče ruského chlapce, který právě končí asi dvouměsíční pobyt v léčebně. Děkují primáři Opatrnému za léčení, loučí se s ním. Potom otec vytahuje z kapsy dva velké odznaky s portrétem Lenina. Jeden připíná na bílý plášť primáře Opatrného. Druhým dekoruje i mne, ačkoliv jsem si tento „úplatek“ nezasloužil, protože do léčebny právě nastupuji, a nemám tedy žádné zásluhy na léčbě. Primář Opatrný se usmívá. Podává Rusům ruku a děkuje ruským slovem „spasíbo“. Potom se podívá na Lenina na klopě svého pláště, zamračí se a procedí mezi zuby: „Ty kluku špatná, tebe nám byl čert dlužnej...“ Bylo to od něj poněkud odvážné. Viděli jsme se poprvé, a ještě neznal mé politické smýšlení.

Běž domů, Ivane

S působením pana profesora Lesného v Železnici i v Praze je spojeno mnoho historek. Některé jsme zažili v léčebně, některé pan profesor sám vypravoval, některé vypravovala jeho paní. Po srpnové okupaci Československa sovětskými vojsky v roce 1968 se objevovaly po celé republice protiokupační plakáty a nápisy, které vyzývaly k odchodu sovětských okupačních vojsk. Nejčastější byl nápis: „Ivane, jdi domů!“ Jaromír Vomáčka dokonce složil

písničku „Dobře míněná rada (Běž domů, Ivane)“, která byla tehdy velmi populární. Zvláště slova: „Běž domů, Ivane, čeká tě Nataša. Běž domů, Ivane, tady tě holky nemilujou ...“. Prof. Ivan Lesný tehdy přijel do Železnice a vypravoval sám o sobě následující vtip: „Každou chvíli potkám někoho známého, nebo mi někdo telefonuje, a všichni se diví, že jsem v Praze, protože slyšeli, že jsem emigroval. Odpovídám, že jsem chtěl emigrovat, dokonce jsem už byl na cestě na ruzyňské letiště, ale všude jsem viděl nápisy ‚Ivane, jdi domů‘. Tak jsem poslechl, a vrátil jsem se domů.“

Velkorysost pana profesora

Svého času byl v Železnici na léčení asi čtrnáctiletý chlapec ze Spolkové republiky Německo. Jeho pohybové postižení nebylo příliš výrazné, běželo spíše o tzv. lehkou mozkovou dysfunkci. Chlapec byl pohybově neobratný, v popředí jeho potíží byla výrazná porucha výslovnosti a zvýšené slinění. Procvičovala se jeho obratnost, chodil na logopedická cvičení atd. Obratnost se trochu zlepšila, částečně i výslovnost. Naučil se pár slov česky. V té době pozval pan profesor Lesný do léčebny na exkurzi pražské pediatriy. Přijelo tehdy asi dvacet lékařů, které jsme společně s prof. Lesným prováděli po léčebně. Procházeli jsme postupně jednotlivými odděleními - cvičebnami individuální léčebné tělesné výchovy, skupinové léčebné tělesné výchovy, oddělením ergoterapie, neboli léčby prací, oddělením fyzikální terapie atd. Na chodbě jsme potkali zmíněného německého pacienta. Pan profesor se zastavil a pochlubil se léčebnými úspěchy u tohoto hochy: „Pánové, tohoto německého chlapce jsme tady naučili mluvit. Když přišel do léčebny, vůbec nemluvil.“ Jeden přemýšlivý pediatr položil panu profesorovi lehce záludnou otázku: „Pane profesore, jak jste ho učili mluvit? Česky, nebo německy?“ Profesor nezaváhal a suverénně odpověděl: „Obojí najednou, česky i německy.“

Ivane, ty kluku

Dětská lázeňská léčebna Železnice pořádala pravidelně odborné konference o dětské mozkové obrně. V pořádání konferencí jsme se střídali s dalšími dvěma léčebnami. Na konferenci se vždy sjelo kolem 150 - 180 odborníků - neurologů, pediatrů, psychologů, ortopedů, logopedů, rehabilitačních instruktorek, speciálních pedagogů. Konference bývaly dvoudenní, konaly se v jednom rekreačním zařízení. Potenciálním zájemcům o účast na konferenci jsme zasílali přihlášky. Jednou z otázek na přihlášce bylo: „S kým chci být ubytován?“ Jeden postarší lékař napsal do této kolonky následující odpověď: „S nějakou mladou, hezkou a hlavně trpělivou rehabilitační pracovnící...“

Na oficiální zahájení konference jsme vždy zvali někoho z místních představitelů, především předsedu Městského národního výboru (v dnešní terminologii starostu), který měl krátce promluvit. Slušností bylo pozvat ho potom i na společenský večírek, který se vždy konal po skončení odborného programu prvního dne. Při jedné konferenci jsme pozvali na večírek tehdejšího předsedu MNV, soudruha T. Byl to velký soudruh, každému okamžitě tykal: já soudruh, ty soudruh. Všichni jsme soudruzi, tak si tykáme... Při večírku seděl u stolu, kde byli tři univerzitní profesori z pražských klinik. Soudruh T. okamžitě začal tykat i těmto slovatným pánům. Jedním z nich byl profesor Ivan Lesný. Profesori to vzali s přehledem. Popíjelo se víno, všichni jsme se dobře bavili. Asi o půl roku později přijel profesor do léčebny na obvyklá konziliární vyšetření. Po obědě jsem šel společně s profesorem po chodbě, směrem k vyšetřovně. Shodou okolností se proti nám na druhé straně chodby objevil soudruh T., který přišel do léčebny něco vyřizovat. Pan profesor už dávno zapomněl, že existuje nějaký soudruh T. Ten ale nezapomněl, a už na dálku radostně volal: „Nazdar Ivane, ty kluku, ty seš tady taky?“ Pan profesor netušil, o koho jde. Byl poněkud vyveden z míry. Začal koktavě odpovídat: „A a ano, já, já jsem také přišel...“

Šikovnost pana profesora

Pan profesor MUDr. Ivan Lesný o sobě tvrdil, že nevyuniká velkou šikovností. Tvrdila to i jeho paní. Doma ho prý zásadně nepouštěla k nějakým domácím pracím, nebo dokonce opravám. Pověřila ho jen vybíráním pošty ze schránky, umístěné na plotě. Ani to ale nedopadlo dobře. Pan profesor prý se schránkou manipuloval s větší silou a schránka skončila na zemi. Jednou přišla k Lesným na návštěvu přítelkyně paní Lesné. Obě ženy seděly v pokoji v družné zábavě a paní Lesná porušila svou zásadu a poprosila: „Ivane, buď tak hodný a udělej nám kafe...“ Pan profesor ochotně vyhověl. Za chvíli už přináší dva kouřící šálky. Po chvilce návštěvnice ochutná „kávu“ a říká: „Evo, prosím tě, nezlob se, ale řekni mi, co to máte za zvláštní kafe.“ Paní Lesná také ochutná a volá na pana profesora: „Ivane, ukaž mi, co jsi do těch šálků dal.“ Po chvilce se ukázalo, že pan profesor neuvařil „kávu“ z kávy, ale ze skořice.

Auto a pan profesor

Pan profesor s oblibou vypravoval své různé automobilové historky. Po mnoho let jezdil do železnické léčebny autem, ve vyšším věku pak autobusem. Přijížděl vždy večer. V léčebně přespal a druhý den konziliárně vyšetřoval. Při jedné večerní cestě do Železnice, někdy v šedesátých letech, za hustého deště a mlhy, pár kilometrů od Železnice, sjel nedopatřením z hlavní silnice. Bloudil po vedlejších silnicích a polních cestách. Zastavil u osaměle stojícího stavení, oblékl si nepromokavý plášť, na hlavu nasadil široký klobouk a brodil se blátem k domku. Dlouho bouchal, než mu někdo přišel otevřít. Pán, který otevřel, byl zřejmě bdělý soudruh. Když mu profesor řekl, že zabloudil, a zeptal se, ve které je vlastně vesnici, ten dobrý muž při pohledu na promoklého a zabláceného profesora zpozorněl a okamžitě ho napadlo, že to asi bude nepřátelský agent, který seskočil padákem. Pozval ho sice dále, ale z vedlejší místnosti telefonem ohlásil své podezření na VB (Veřejnou bezpečnost). Vše se vysvětlilo po příjezdu policajtů.

Jednou jel pan profesor autem na neurologický kongres. Někde se zdržel, takže přijel ke kongresové budově s mírným zpožděním. Navíc se při příjezdu náhle rozezvučel hlasitě klakson jeho auta. Profesorovi se nepodařilo klakson vypnout. Rychle vystoupil z auta a spěchal do přednáškového sálu. Tam už ho organizátoři netrpělivě očekávali a vítali ho slovy: „Ivane, to je dost, že jsi tady, máš přeci zahajovací přednášku. Navíc ještě venku nějaký pitomec troubí, jak blázen...“

Jindy přišel profesor ke své škodovce, zasunul klíček do zámku, ale nepovedlo se mu auto otevřít. Několikrát to bezvýsledně zkusil. Potom se vrátil ke známým, u nichž byl na návštěvě, půjčil si od nich šroubovák a další nástroje, vrátil se k autu a chystal se k „vloupání“ do auta. Naštěstí se právě objevil skutečný majitel auta. Škodovka pana profesora stejné barvy stála o pár metrů dál.

„Poběžné“ sdělení

Profesor Lesný při vyšetření dětských pacientů s oblibou pátral po nových, dosud v odborné literatuře nepopsaných, příznacích. Pokud se mu povedlo nějaký nový příznak pozorovat alespoň u dvou, nebo tří pacientů, ihned své pozorování publikoval na nejbližším neurologickém kongresu. Při přednášce pak oznámil, že běží o předběžné sdělení. Při jedné odborné konferenci se přihlásil do diskuse jiný profesor a zeptal se: „Pane profesore, už jsme slyšeli několik vašich předběžných sdělení, rád bych se zeptal, kdy uslyšíme také nějaké vaše „poběžné“ sdělení.“

Pozdní prevence

Do léčebny v Železnici byl přijat asi dvanáctiletý chlapec, který měl po úrazu mozku částečnou hemiparézu (částečné ochrnutí poloviny těla). K úrazu došlo ve škole. Chlapec se klouzal vleže na břicho po zábradlí, neudržel rovnováhu a spadl z 1. poschodí do přízemí. Měl při té směle štěstí, jeho postižení nebylo moc výrazné, a během léčebné rehabilitace se porucha docela slušně upravila. Vyšetřuji ho a ptám se ho, jak vlastně k poranění došlo, i když samozřejmě mám podrobné informace od rodičů i z dokumentace. Chlapec mi líčí, jak se klouzal po zábradlí a jak spadl. Divím se, jak je to možné: „Copak tam nebyly takové ty výčnělky, nebo čudlíky, které na zábradlích ve škole bývají, aby se děti nemohly po zábradlí klouzat?“ „Tehdy tam nebyly, ale potom, co jsem spadl, tak je tam dali, teď už tam jsou.“ „Tak to už se teď klouzat po zábradlí nebudeš, vid’.“ „To teda nebudu, to bych měl koule na cimprcamp...“

Logická úvaha

Po listopadové sametové revoluci, v roce 1989, se postupně měnila i výuka cizích jazyků ve školách. Skončila povinná výuka ruského jazyka. Žáci si mohli vybrat angličtinu, němčinu, případně další jazyk. Vyučovala se především angličtina. Stejně tomu bylo i ve škole při léčebně v rehabilitační léčebně v Železnici. Problém ovšem byl v tom, že tehdy byl naprostý nedostatek učitelů anglického jazyka. Paní ředitelka školy mě požádala, abych po kratší dobu, než sežene učitele angličtiny, učil děti, které se přihlásily na angličtinu. Odmítal jsem s tím, že mé jazykové znalosti nejsou na takové úrovni, abych mohl vyučovat, a navíc nemám žádné pedagogické vzdělání. Nakonec jsem podlehl přemlouvání a po několik měsíců jsem, vždy během služby, učil děti základy angličtiny. Probírali jsme slovíčka, a přišli jsme ke slovíčku *outside* (autsajd), což znamená venku, vně, mimo. Snažím se trochu to dětem přiblížit: „Tohle slovo si budete snadno pamatovat. Je složeno ze dvou slov: *out* a *side*. Víte přeci, že když se při fotbale dostane míč mimo hřiště, tak je to *out* (aut), no a *side* (sajd) znamená strana. Jestlipak víte, co znamená slovo *outsider*, které se užívá i v češtině?“ Jeden hoch se hlásí a bystře odpovídá: „Prosím, to je vyloučený ze strany...“ Neznal ještě významový rozdíl mezi anglickými slovy *side* a *party*, ale uvažoval logicky.

At' žije 1. máj

V železnické léčebně se léčily děti ve věku od 3 do 15 let. Měly různé typy pohybového postižení, zpravidla mozkového původu (po komplikacích kolem porodu, stavy po úrazech, zánětu mozku atd.). Některé z nich měly pohybovou poruchu spojenou i s určitým mentálním postižením, jiné byly naopak mentálně nadprůměrné (někteří naši bývalí pacienti vystudovali i vysokou školu). Některé děti byly ale svým způsobem zvláštní. Vzpomínám na jednoho, asi dvanáctiletého chlapce, který se naučil zpaměti jména připadající na jednotlivé dny kalendáře, a s oblibou je odříkával - počínaje 1. lednem. Začínal vždy: Nový rok, Karina, Radmila, Diana, Dalimil, Tři Králové, Vilma, Čestmír, Vladan... Pokračoval až do Silvestra. Nevynechal ani státní svátky. Jiný chlapec byl fascinován oslavami 1. máje. Na 1. máj nezapomněl ani před Vánoce. V prosinci jsme pořádali pravidelně vánoční besídku. Pozvaní ochotničtí herci předváděli dětem celý vánoční betlémský příběh se svatým Josefem, Pannou Marií, Jezulátkem, pastýři atd. Zpívali, hráli na kytary a mandolíny, tančili. Dětem se to velmi líbilo. Tleskaly, zpívaly. Když bylo představení v nejlepším, ozval se z dětského publika radostný výkřik: „At' žije 1. máj.“

Rodiče zahraničních pacientů

Matky některých dětských pacientů ze zahraničí zůstávaly po celou dobu léčení se svým dítětem v léčebně. Pro jejich ubytování bylo vyčleněno jedno oddělení, kde měla každá matka s dítětem svůj samostatný pokoj. Byl to systém, kterému se dnes říká „rooming in“. Nejvíce

využívaly tento systém italské matky. V pokoji měly vařič. V kuchyni vyfasovaly suroviny. Některé ingredience si dovezly z Itálie, něco nakoupily, a vařily své italské speciality, protože jim česká strava nevyhovovala.

S arabskými dětmi přijížděli většinou otcové, dítě předali do léčebny a sami se ubytovali zpravidla na pár týdnů v hotelu v Železnici, nebo v Jičíně, a za dětmi jen docházeli. Přitom si užívali dovolenou a dopřávali si whisky, a jiné alkoholické nápoje, které jim jejich muslimská víra zakazuje. Přísně ale dbali na to, aby je při pití nezahlédl jejich potomek, který by to mohl doma žalovat. Vzpomínám i na jednu kuvajtskou matku, která se ubytovala s dcerou v léčebně. Ani ona se nevyhýbala požitku z dobré whisky.

Arabští otcové se mimoto rádi věnovali i jiným radovánkám. Jednomu z nich nějaký dobrák zřejmě přeložil z angličtiny text, který mu napsal na papírovou cedulku. Arab pak ukazoval cedulku slečnám v Železnici a v Jičíně a lákal je k návštěvě. Podle svědectví jedné lákané slečny tam prý bylo napsáno přibližně toto: „Slečno, rád bych vás pozval na návštěvu do mého pokoje v hotelu. Mám tam pro vás připraveno výborné občerstvení a whisky.“ Nevím, jaké měl úspěchy.

Začátkem sedmdesátých let byl opakovaně v Železnici na léčení syn vysoce postaveného iráckého politika, ministra vysokého školství. Chlapec byl v léčebně bez rodičů. Zůstali s ním ale indiští manželé, kteří mu byli k dispozici jako sluhové. Otec občas přiletěl z Bagdádu na návštěvu, a pár dní v Železnici zůstal. Byl to velmi inteligentní a sympatický člověk. Bohužel doplatil na svou politickou příslušnost. Nebyl stoupencem strany BAAS (Arabské strany socialistické obrody), která se dostala v Iráku k moci v roce 1968. V jejím čele stál Saddám Husajn, který se stal v roce 1979 iráckým prezidentem. Začátkem osmdesátých let už se chlapec do léčebny nevrátil. Dodatečně jsme se dozvěděli, že jeho otec byl popraven v rámci likvidace spousty Saddámových politických protivníků. Byl to pro nás šok. Je něco zcela jiného, když se člověk dozví tak hroznou zprávu o někom konkrétním. S kým byl dokonce v osobním kontaktu, než když se dozví z televize o hrůzných činech, páchaných na lidech pro něj neznámých.

Bitva 1866

V roce 1991 se konaly v Jičíně i na jiných místech vzpomínkové slavnosti ke 125. výročí prusko-rakouské bitvy z roku 1866. Doporučil jsem rodičům italských pacientů, aby zajeli do Jičina podívat se na rekonstrukci jedné z bitev, kde budou moci vidět vojáky v historických uniformách atd. Následoval krátký dialog s jedním italským otcem: „Kdo tam tehdy bojoval?“ „Rakušani a Prusové.“ „Na čí straně bojovali Češi?“ „Na rakouské straně.“ „A kdo vyhrál?“ „Prusové.“ „Tak proč to teda oslavujete, když jste prohráli?“ Nepochopil, že neběží o oslavu bitvy, ale spíš o vzpomínku na padlé vojáky.

Cosi grande

Italské děti zpravidla doprovázela do léčebny matka, někdy i oba rodiče. Na dotaz, jakým jazykem je možno se s rodiči dětí domluvit, odpovídali Italové téměř pokaždé stejně: „Solo italiano“ (jenom italsky). Nezbývalo nám nic jiného než se učit italsky. Poměrně brzy se zdravotní sestry a rehabilitační instruktorky naučily běžné výrazy italské konverzace a s italskými rodiči se celkem slušně domluvily. Lékaři dokonce museli dělat zkoušky z italštiny. Z doby, kdy začaly přijíždět do léčebny první italské děti, se tradovala následující drobná příhoda: Zdravotní sestra ukazovala jedné italské mamince fotografie svého potomka. Italka chtěla vyjádřit svůj údiv, že syn je už tak velký a říká: „Cosi grande!“ (vysloveno „kozí grande“), což znamená „tak velký“. Sestra pochopila správně jen význam slova grande. Ukazuje na své mohutné poprsí a říká: „No mám je velký, no co mám dělat...?“ Jedna italská maminka se přeci jen několik českých slov naučila a při vizitě hlásila lékaři, že její chlapeček má průjem slovy: „Molto kakala...“

Nazdar, já jsem Standa

Také někteří rodiče českých pacientů byli svérázní. Vzpomínám na jednoho otce, který přivezl do léčebny chlapce. V přijímací kanceláři ho vítá kolega, MUDr. Jan Tomášek. Podává mu ruku a říká: „Dobrý den, vítám vás, já jsem Tomášek.“ Otec odpovídá: „Nazdar, já jsem Standa.“

„Sprostá“ televize

V léčebně byla opakovaně, vždy po několik měsíců, rehabilitována asi dvanáctiletá holčička z Íránu. Naučila se perfektně česky, chodila do české školy při léčebně. Po návratu domů psala sestřám občas dopisy. Moc vzpomínala na to, jak to bylo v léčebně prima. Jak se jí tam líbilo, jak to tam u nich doma je moc špatné. Mimo jiné v jednom dopise napsala: „Sedím pořád doma, koukám na televizi, ale je to nuda, není tam nic sprostého, jako v Československu.“ Bylo to někdy v sedmdesátých, nebo začátkem osmdesátých let. Asi by se divila, co je možno vidět v české televizi dnes.

Kouzelný kamínek

V dětské léčebně v Železnici se poměrně často pořádaly pro děti různé kulturní akce. Při jedné takové akci přijíždí do léčebny spisovatelka, která se zabývala psaním knížek pro děti. Vypravuje dětem o postavách svých knížek, jakou další knížku připravuje atd. Ke konci besedy říká dětem: „Tak, děti, teď je polovina listopadu, blíží se Vánoce, budete si každý přát něco od Ježíška. Já mám doma takový zvláštní kamínek, který jsem našla v Českém ráji. Ten kamínek je kouzelný. Když mu pošeptám nějaké přání, tak je většinou splní. Tak mi teď povězte, jaké dárky byste si přáli mít pod stromečkem, já to kamínku pošeptám a uvidíme. Není to sice na sto procent, ale třeba to vyjde.“ Děti se hlásí: „Prosím, paní spisovatelko, já bych chtěla mrkací panenku.“ „Já bych chtěla panenku Barbie.“ „Já bych chtěl autíčko na dálkové ovládání.“ Paní spisovatelka si všechna přání pečlivě zapisuje. Potom si jeden hoch přeje horské kolo. Hned se hlásí další: „Prosím, já bych chtěl také horské kolo.“ Následuje několik dalších požadavků na horská kola. Když už je těch horských kol asi deset, nakloním se k paní spisovatelce a říkám: „Paní spisovatelko, buďte tak hodná a napište tam taky jedno horské kolo pro mě.“ Za dva týdny mám kulaté narozeniny. Hádejte, co jsem dostal k narozeninám. Správně, uhodli jste. Horské kolo. Ten kamínek byl opravdu kouzelný.

Nejkrásnější poprsí

Do léčebny v Železnici jezdil pravidelně ortopedický konziliář, As. MUDr. Karel Urbánek z královéhradecké ortopedické kliniky. Po ukončení konzilií jsme vždy chvíli poseděli u kávy, podiskutovali o politice, vypravovaly se vtipy. Jednou vypravoval pan asistent následující vtíp: V americkém hotelu se ubytoval host. Na záchodě si všiml, že na vnitřní straně dveří je velká barevná fotografie, na níž je krásná nahá modelka. Na několika místech fotografie jsou nějaké nápisy provedené velmi drobným písmem. Host se trochu předkloní a přiblíží oči k fotografii, aby rozluštil nápisy. V úrovni prsou čte nápis napsaný poměrně drobným písmem: „Vidíte nejkrásnější poprsí světa.“ Předkloní se o něco více a pokrčí kolena, aby přečetl další nápis, jehož písmena jsou ještě menší: „Vidíte nejkrásnější pupek světa.“ Nakonec zaujme polohu v polosedu, polodřepu a čte nejnižší nápis s nejmenšími písmenky: „V této poloze zůstaňte, jinak nám znečistíte záchod.“ Pan asistent vypravuje, pro názornost stojí čelem proti vnitřní straně dveří vyšetřovny, a jeho dlouhá postava (měřil asi 190 cm) současně předvádí jednotlivé polohy, které popisuje. Na zlomek vteřiny, přesně v okamžiku, kdy říká „vidíte nejkrásnější poprsí světa“, se otvírají dveře a do místnosti vstupuje kolegyně, která je obdařena velice nadměrně vyvinutými dámskými přednostmi. Propukáme v huronský smích. Chudák kolegyně asi dodnes netuší, proč jsme se tehdy tak bláznivě smáli. _

Zážitky z Neapole

Do léčebny v Železnici sice přijíždělo na léčení poměrně dost dětských pacientů ze západních zemí, tehdejší Generální ředitelství Československých státních lázní a zříděl ale mělo zájem o co největší příliv tvrdé měny. Proto jsem byl začátkem osmdesátých let vyslán, společně s ekonomickým vedoucím léčebny, do Itálie. Tam jsme měli navštívit několik italských pediatriů. Především v Římě a na Sicílii, odkud přijíždělo do Železnice nejvíc dětí. Měli jsme u lékařů udělat jakousi reklamu pro léčebnu, informovat je o léčení, předat jim prospekty atd. Letěli jsme do Říma, odtamtud jsme jeli vlakem na Sicílii. Samozřejmě jsme cestu využili částečně i turisticky. Prohlédli jsme si Řím a Palermo. Při cestě zpět jsme nastoupili pozdě večer do vlaku v Palermu. Druhý den ráno jsme přijeli do Neapole, kde jsme přerušili cestu s tím, že se projdeme po Neapoli, a odpoledním rychlíkem budeme pokračovat do Říma. Zavazadla odkládáme do úschovny. Putujeme pěšky po Neapoli, obdivujeme památky. Snažím se co nejvíce fotografovat a filmovat. Můj společník nefotografuje, takže je vždy o pár desítek metrů přede mnou. Po chvíli ho vždy dostihnu, za pár minut se situace opakuje. Je jen otázka času, kdy se ztratíme. Najednou jsem na ulici sám, můj společník je v nedohlednu. Chodím dále ulicemi Neapole s tím, že odpoledne dojdu na nádraží, a tam se snad sejdeme. Nemáme stanoven přesný odjezd, rychlík do Říma jede prakticky každou hodinu. Kochám se dále pohledy na Neapol, i když v duchu konstatuji, že úsloví „vidět Neapol a zemřít“ se mi nejeví jako příhodné. Najednou stojím před budovou, nad jejímiž dveřmi svítí neonový nápis „Pornokino“. U nás tehdy nic takového nebylo. Jsem zvědavý, tak jdu k pokladně. Vcházím do setmělého hlediště kina, usedám a sleduji program. Hraje se nonstop, lidé přicházejí a odcházejí. Program trvá vždy asi 30 minut, potom se v hledišti rozsvítí světla a po pár minutách promítání opět pokračuje. Za chvíli po mém příchodu končí jedna část filmu. Rozhlédnu se po hledišti, a ke svému údivu zjišťuji, že můj cestovatelský společník sedí o dvě řady za mnou. Svou přítomnost zdůvodňuje tím, že v ulicích Neapole je velké vedro a tady v kině je klimatizace, tak si sem šel odpočinout. Já přiznávám pravý důvod své návštěvy.

Zážitky z Bulharska

Někdy začátkem osmdesátých let jsem byl požádán bulharským rehabilitačním ústavem, abych společně s vedoucí rehabilitační instruktorkou železnické léčebny uspořádal dvoutýdenní školení pro lékaře a rehabilitační pracovníky sofijského rehabilitačního ústavu pro děti. Přiletěli jsme do Sofie a ubytovali jsme se v docela slušném hotelu. Přišel jsem do svého pokoje, vybalil zavazadla a šel jsem se podívat do koupelny. Vše bylo v pořádku. Koupelna byla čistá, jen jedna věc mě trochu překvapila. Vedle vany bylo velké rýžové koště. Pomyslel jsem si, že ho tam asi zapomněla uklízečka. Večer jsem vanu napustil, vykoupal jsem se a vypustil jsem vodu. Během krátké chvíle mi došlo, proč je tam to koště. Po uvolnění zátky sice většina vody odtekla, nějaký ten litr ale stále zůstával na dně vany na protilehlé straně a samospádem neodtekl. Zřejmě někdo při instalaci vany neměl vodováhu, nebo ji neuměl použít, takže dno vany bylo odchýleno od horizontály v nesprávném směru. Zbytek vody bylo nutno z vany koštětem „vymést.“

Kurs proběhl celkem bez komplikací. Skládal se z odborných teoretických přednášek a z praktických ukázek léčebné tělesné výchovy. Pan ředitel ústavu byl ale člověk poněkud svérázný. Měl zvláštní chování, dalo by se říci „grófské“. Během školení nás pozval na přátelské posezení do svého bytu. Sešlo se tam asi deset lidí. Seděli jsme na nízkých stoličkách kolem kulatého stolu, podávaly se obložené chlebíčky, pilo se pivo a víno. Hostitel naléval nápoje do skleniček a každou vyprázdněnou láhev ihned „uklidil“. Uchopil ji za hrdlo a obloukem ji hodil za sebe přes rameno do kouta místnosti. Na závěr školení se konal závěrečný večírek, kterého se zúčastnilo asi padesát lidí. Byl jsem požádán, abych pronesl přípitek, poté byly skleničky znovu naplněny a další přípitek pronesl ředitel ústavu. Mluvil poněkud déle než já, a po vyprázdnění skleničky s ní mrštil o zem. Jiný kraj, jiný mrav.

Vedoucí rehabilitační instruktorka ústavu nás pozvala na večeři do svého malého domku na periferii Sofie. Domek je útulně zařízen. Večeře je výborná, dobře se bavíme. Jen jedna věc nás poněkud překvapí. Záchod je na dvorku, samozřejmě turecký, s dvěma šlapkami a otvorem. Celá místnůstka nepůsobí právě esteticky. Nejvíc mě překvapí asi 2 m dlouhý silný klacek, opřený v rohu místnůstky. Podle znečištění jeho konce chápu jeho funkci: slouží zřejmě k „proušťouchnutí“ odpadního otvoru. Vybaví se mi přitom přednáška z vojenské hygieny v době naší vysokoškolské vojenské přípravy. Přednášející tehdy konstatoval, že turecké záchody jsou velmi hygienické, mají ale jednu nevýhodu - dochází na nich k „mikrofekalizaci“ obuvi.

Ja iz Gruzie

Tyto řádky píši 21. srpna 2011, v den 43. „výročí“ okupace Československa vojsky Varšavské smlouvy. Vzpomínám si dobře na ten den. Byla to středa. Dva dny předtím - v pondělí časně ráno - jsme se vrátili z krásné cesty po Jugoslávii. Zhruba v polovině srpna jsme pár dní stanovali v překrásném místě – v Primoštenu, na malebném poloostrovku. Přišel k nám tehdy západní Němec, soused z vedlejšího stanu, a ukazoval nám západoněmecké noviny. Psalo se v nich, že ruská vojska jsou v počtu několika divizí připravena poblíž českých hranic a pravděpodobně během několika dní vtrhnou do Československa. Nechtěli jsme tomu věřit. Bohužel to bylo pravda. Tu středu, ve čtyři ráno, mě probudil telefon. Volal kolega pediatr a sděloval mi, že jsme byli v noci přepadeni ruskými vojsky. Považuji to za hloupý vtíp. Kolega mi ale doporučuje, abych si zapnul rozhlas, nebo televizi, a ať otevřu okna, abych uslyšel letadla a tanky. Budím manželku. Rychle běžím do garáže pro auto a odjíždíme do Dvora Králové s tím, že vyzvedneme u mých rodičů našeho dvouletého syna a odvezeme ho k manželčiným rodičům do Horní Branné s tím, že snad v případě válečného konfliktu bude vesnice bezpečnější než průmyslové město. Uvažovali jsme stejně, jako moje maminka v září 1938, při mobilizaci. Přijíždíme do Dvora. Rodiče ještě nic nevědí, jsou šokováni. Maminka, která nikdy nepoužívala drsnější výrazy, se tentokrát vyjádřila na adresu okupantů jedním slovem: „Kurevnici...“ Odjeli jsme s Leošem do Horní Branné (další den jedeme znovu do Branné, ukazují Leošovi vysoko letící ruská letadla a on, ve svých dvou letech, už pochopil situaci, a ptá se: „Tati, budou po nás střílet?“), potom jsme pospíchali do Lomnice. V Jilemnicích se proti nám na silnici vyřítilo několik ruských tanků. Naivně předpokládám, že použijí pravou stranu silnice a vyhnou se nám. Jenže tanky směřují přímo na nás. V poslední chvíli stáčím volant prudce doprava. Vjíždím na chodník, tanky projedou těsně vedle nás. V Lomnici uložím auto do garáže a oba spěcháme do zaměstnání. Osmikilometrovou cestu do Železnice absolvuji pěšky, autobusy nejezdí a cestu autem nechci po ranní jilemnické zkušenosti riskovat.

Po silnici kolem železnické léčebny projíždějí téměř po celý den kolony sovětských okupačních vojsk - tanky, nákladáky, obrněná vozidla. V léčebně je smutná atmosféra, někdo pláče, někdo nadává, všichni ale především dbají na to, aby nikdo z dětí nevycházel z budovy léčebny. I děti vyjadřují svou nenávist proti okupantům. V přízemí stojí u okna holčička z Gruzie, usedavě pláče a donekonečna opakuje: „Ja ně ruskaja, ja iz Gruzie...“

Resuscitační Andula

V železnické léčebně se podobně, jako v jiných zdravotnických zařízeních, organizovalo čas od času doškolení personálu ve znalosti a praktickém používání nových poznatků o resuscitaci. Pro praktický nácvik dýchání z plic do plic se používala nafukovací panna, která byla konstruována tak, že při správné aplikaci dýchání se figuře zvedal hrudník, při nedokonalém zaklonění hlavy, nebo slabém proudu vzduchu vdechovaného do úst figury, se hrudník nezvedl. Pomůcka byla dovezena z Norska. Říkalo se jí „Norská Anička“, nebo „Resuscitační Andula“. Byla oblečena v teplákové soupravě, barva její kůže odpovídala barvě

bledší kůže živého člověka. Na první pohled vypadala jako skutečný ležící člověk. Pannu jsme si pro každý nácvik vypůjčovali ve složeném stavu od Červeného kříže. Nafoukli jsme ji, položili na vyšetřovací lehátko a nácvik mohl začít. Po jednom takovém odpoledním nácviku, kterého se zúčastnily rehabilitační instruktorky, jsme přenesli resuscitační Andulu do mé pracovny a položili jsme ji na gauč, aniž bychom ji složili, protože jsme měli na druhý den dopoledne naplánován nácvik dýchání pro zdravotní sestry a museli bychom znovu pannu rozbalovat a nafukovat. Bohužel jsem si neuvědomil, že časně ráno, ještě před mým příchodem, přichází uklízečka; setře prach, zamete apod. Uklízečka skutečně druhý den přichází. Už ode dveří vidí bledou, nedýchající ženskou postavu, která leží bez pohybu na zádech na gauči. Hrozně se lekla, myslela, že na gauči je mrtvola. Začne křičet a vyběhá z místnosti. Po chvíli se uklidní, vrátí se do místnosti, aby zjistila pravý stav věci. Okamžitě ji napadá, že když se vyděsila ona, proč by se nemohli vyděsit i jiní. Jde do kuchyně a zve kuchařky: „Holky, to je hrůza. Pojd'te honem se mnou podívat se na něco hrozného...“ Kuchařky se rády jdou podívat a za chvíli už léčebnou zní výkřiky vyděšených kuchařek. Naštěstí ten úlek nezanechal na nikom žádnou zdravotní újmu.

Jak jsem práskal dveřmi

Jsem člověk celkem klidný, a dveřmi zpravidla nepráskám. Přece jednou k tomu ale došlo. Dokonce to bylo u dveří pracovny tehdejšího vedoucího lékaře léčebny, primáře Evžena Opatrného, s kterým jsem neměl jinak nikdy žádné konflikty. Běželo tehdy o to, že asi 15 dětí z léčebny se mělo zúčastnit nějaké sportovní soutěže tělesně postižených, která se konala v jiné dětské léčebně. Bohužel se primář Opatrný nechal přesvědčit ekonomem léčebny, že by děti neměly na soutěž jezdit, že jsou to pro léčebnu zbytečné výdaje atd. Když jsem se to dozvěděl, navštívil jsem primáře v jeho pracovně. Vše jsme spolu znovu probrali. Zdůraznil jsem, jak má pro děti účast na takové soutěži význam jak z hlediska rehabilitačního, tak i z hlediska psychologického atd. Primář nakonec souhlasil: „Kolego, máte pravdu, tak ať tam ty děti jedou...“. Za půl hodiny nato se ozval telefon a primář mě zval do své pracovny. „Kolego, víte, on pan V. tady u mne byl, a všechno jsme znovu probírali. A tak bude snad opravdu lepší, když tam ty děti nepojedou...“. Vjel do mne hrozný vztek. Vypadl jsem z pracovny a praštil jsem dveřmi. To mi ale nestačilo, dveře jsem znovu otevřel a bouchnul jsem jimi ještě jednou, a snad s ještě větší silou. Po několika minutách jsem se uklidnil, vrátil jsem se, a primáři jsem se omluvil. Děti nakonec na soutěž jely.

Striptýz a žebrák

Určitou tradicí při pořádání dvoudenních odborných konferencí o dětské mozkové obrně se stalo i uspořádání společenského večírku, který sloužil nejen k pobavení účastníků. Zpravidla se ještě při večírku pokračovalo v kuloárech v odborných debatách. Jakousi morální povinností pořádající léčebny bylo zajistit pro večírek nějaký zábavný program. V léčebně pracovala převaha žen - rehabilitační instruktorky, zdravotní sestry, kuchařky, učitelky, uklízečky atd. Počet mužů se dal spočítat na prstech dvou rukou. Přesto se o tento „kulturní program“ postarali z větší části muži. Konference se pořádaly většinou v červnu, o tři měsíce předtím - v březnu - se slavíval „Mezinárodní den žen“ (MDŽ). Vyjelo se autobusem do nějaké restaurace, kde byla objednána večeře, pronášely se přípitky, gratulační proslovy atd. Tancovat se při té převaze žen moc nemohlo, tak musela ta hrstka zaměstnanců - mužů - vymýšlet pro ženy nějakou jinou zábavu. Různé soutěže, nějaké překvapení atd. To, co jsme vymysleli, jsme předvedli na MDŽ jakoby nanečisto, a potom jsme to zopakovali při večírku pro účastníky konference. Pro jedno z prvních MDŽ, a následně pro konferenci, mě napadlo předvést jakousi parodii na striptýz. Vypůjčil jsem si různé dámské propriety - šaty, široký klobouk, spodní prádlo, punčochy, boty na vyšším podpatku, rukavičky. Podprsenku jsem bohatě vycpal smotanými kousky látky. Na očích jsem měl škrabošku z maškarního plesu,

v ruce krásný deštníček. Jeden kolega ohlásil do mikrofonu, že vystoupí pracovnice léčebny, která nechce být poznána, proto přijde se škraboškou na očích (striptýz se začal u nás provozovat v letech 1968 - 1969, v době normalizace už to nebylo z ideologických důvodů možné). Vystoupil jsem za zvuku hudby reprodukované z magnetofonu, a postupně jsem odkládal jednotlivé svršky oblečení. Přitom jsem se snažil napodobovat pohybové prvky, které jsem okoukal, někdy v roce 1968, při vystoupení profesionální striptérky. Výstup končil odhozením podprsenky, kterou mi rozepnul někdo z přítomných na můj pokyn. Vystoupení mělo nečekaně velký úspěch a ještě po letech se vzpomínalo mnohem víc na ten striptýz než na odborná témata konference.

V dalším roce jsem se rozhodl, že se přestrojím za žebráka. Někde po půdách u příbuzných jsem našel starý rozdrbaný dlouhý kabát, staré vysoké boty, potrhaný široký klobouk, na ruce jsem navlékl staré proděravělé rukavice bez prstové části. Do figury žebráka jsem se převlékl už doma, na místo konání MDŽ mě dovezla manželka autem. První překvapení jsme přichystali sousedům, když jsme je potkávali na schodech, manželka mě vedla za ruku a říkala: „Jen pojd'te, dědečku, pomalu, opatrně...“ Sousedům vypadávaly oči z důlků. Do restaurace, kde se konala oslava, jsme se dostali asi o půl hodiny dříve, než přijel autobus. Na stůl u vchodu jsem umístil talíř, na který jsem dal několik drobných mincí. Pak už jsem si jen připravil staré housle, které jsem také vyhrabal u někoho na půdě. Měly jednu závažnou chybu - byla na nich jen jedna struna. Přesto jsem se rozvzpomněl na dobu své houslové „kariéry“, a když přicházeli zaměstnanci od autobusu do sálu, zahrál jsem na té jedné struně „Ach synku, synku...“ Kupodivu mě nikdo nepoznal a na talířku přibývaly mince. Nejvíce šokovaná byla soudružka předsedkyně Závodní organizace KSČ (Komunistické strany Československa), která to komentovala slovy: „Jak je to možné, já jsem si myslela, že v socialismu nejsou žádní žebráci, a teď najednou tohle...“ Přesto sáhla do peněženky a přihodila pětikorunu.

Profesor Kábele

Pravidelným účastníkem odborných konferencí o dětské mozkové obrně býval profesor Dr. František Kábele, význačný český logoped. Přispěl při každé konferenci do programu nejen svou logopedickou přednáškou, ale postaral se vždy také o zpestření společenského večírku. Jeho oblíbeným číslem byla „Nanyňka.“ Vystoupení bylo každý rok stejné, ale pokaždé mělo velký úspěch, a účastníci se při každé konferenci „Nanyňky“ dožadovali. Profesor se vždy chopil kytary a zazpíval, společně s ostatními, známou lidovou písničku:

Šla Nanyňka do zelí, do zelí, do zelí.

Natrhala lupení, lupeníčka.

Přišel za ní Pepíček,

rozšlapal jí košíček.

Ty, ty, ty, ty, ty, ty, ty to budeš platiti.

Já to platit nebudu, nebudu,

radši se dám na vojnu, na vojničku.

Na vojnu se nedávej,

truc rodičům nedělej.

Udělám, udělám, na vojnu se přece dám.

Potom následovalo krátké povídání o tom, že „Nanyňka“ se zalíbila mnoha českým i zahraničním básníkům a inspirovala je k napsání jejich vlastní verze. Pak už profesor recitoval postupně jednotlivé verze, a po každé verzi se znovu společně zpívala původní „Nanyňka“.

Josef Václav Sládek: „Naše Nanynka“ - ze sbírky „Polní písně“

Vyběhla Nanda do zelí ve košilate úběli,
a zeličko se s rozkoší jí zelenalo ve koši.
Tu, kdesi blízko na stráni, je slyšet hrůzné zvolání.
V tu chvíli už, ký to žal, sám sedlák Josef před ní stál.
I ulekla se Nanynka, až poklesla jí kolínka.
Hned košíček jí z ruky vzal, na žírném poli rozšlapal.
Leč poté dobrý vlasti syn, vida jí slzy kanout v klín,
do váčku sáhl v kapse své, za košík dal jí grošů dvě,
a pak, jsa zničen od ženské, do služby vstoupil vojenské.

Karel Jaromír Erben: “Svodník“ - ze sbírky „Kytice zeleniny“

Ráno, raničko Nanda vstala, košík si přes rameno vzala.
Matičko, tuze ráda bych na polní sobě vyšla pych.
Že máme dnes to uzený, natrhám zelný lupeny.
Nakrájíme je do sosu a pak si dáme do nosu.
Ach, nechod', dcero, na lupení, Pepíkovi co věřit není.
Chytne tě mladý ničema a pověst tvá je zničena.
Nemá Nanynka, nemá stání, do zelí stále cos ji pohání,
do zelí stále cos ji nutí, uzený bez zelí nemá chuti.
První lupínek ulomila, zjevil se Pepík jako víla
a přeubohou dívčinu odved' si trochu do stínu. '
Na zeleništi krávy bučí a vítr tiše nařiká,
och, nepadej mu do náručí, ó, chraň se, chraň se Pepíka.
Tma jako v hrobě, dcera nejde domů, v světnici máma zlomena.
Komu ses dala, komu, půjdeš mi z domu - bez věna.
Nevesely, truchlivy jsou ty soudní síně,
když ve stínu paragrafu uhání tě tchýně.
Neveselo v této době shánět advokáta, aby jednou robě
mělo komu říkat táta.
Ted' Nanynka nařiká: Bože, to je rána, co mi zbylo z Pepíka,
jsem to ale Nána. Dala jsem já, dala mu vše, co žena želí,
dala jsem to, ubohá, za pár hlávek zelí.
Do roka, ach do roka, co rozšláp' ten košík,
narodil se Nanynce modrooký hošík.
Zavila ho do pleny v domku opuštěném,
ale maso uzený jí ted' radši s křenem.

Marie Majerová: “Nanynka panna“ - ze sbírky „Polní milování“

Ubohé dítě v chatrných šatičkách - naboso chodila Nanynka rozmilá,
po poli běhala, doma byl hlad.
Pepík, syn kulaka, na poli přepad' ji.
Košík i poctivost, všechno tam ztratila pro pár hlávek zelí.
Únor vše změnil. Na velkých lánech společně zraje pro všechny zelí.
Kulaci zmizeli, není jich více, po poli družstevním s traktorem
jezdí ted' s Pepíčkem v náručí Nanynka družstevnice

Vítězslav Nezval: "Zelená abeceda" - ze sbírky „Hysterické obrazy“

Bylo to jednou z jara, po neděli, Nanyňka, které přezdívali Nelly,
Šla trhat zeli, zeli, zeli. Bylo to zeli, nebo bolehlav?
Dopita láhev, deset černých káv, rodí se báseň, haf, haf, haf.
Zavřená kniha, otevřený hrob, dolují verše jako zlatokop
a už jsem z toho trop, trop, trop.

Vítězslav Nezval: „Sbohem a stateček“ - ze sbírky „Zelené suvenýry“

Sbohem, a kdybychom se víc už neviděli, dal jsem ti zeli
a bylo toho dost. Nejlepší hlávky z pole vymizely,
ať si má, pantáta, na mne proto zlost. Měl jsem ti podle předpokladu
na poli košík rozšlapat. Ať jsi však přišla z plezíru, či z hladu,
nakonec stalo se to, co se mělo stát. Pak rychle prchl ten náš příběh celý.
Ten košík jsem ti nechtěl rozšlapat.
Tak tedy sbohem, a kdybychom se víc už neviděli,
to zeli jsem ti dal, a dal jsem ti je rád.

Jaroslav Seifert: "Píseň o Nanyňce" - ze sbírky: „Jaro, ahoj“

Mé sny a dětství bez léčky, kam jste tak náhle zmizely?
Modraly se tam pomněnečky a Nanyňka šla do zeli.
Trhala lupen po lupeni, zpívala světlem oděná,
až přišel Pepík, sbohem snění. Proč si ho brala - kořena?
Nu dopadlo to tak, jak chtěli. Mé srdce, ty se tiše slož.
On dostal ji, a ona zeli, a na mně zbyl, holt, jen ten koš.

Vladimír Majakovskij: „Přepad v zeli“ - ze sbírky „Revoluce mládí“

Ratata, bum, bum, rány třeskly, Nanda se na pole krade,
kde kulak drzý, smělý na ni tam číhá, tma je všade.
Rozlámal košík, rozkop' jak smetí.
Vtom ale zleva - levá, levá - krasnoarmějci letí.
Zalehnou kličku na poličku, kulaku kol hrdla zadrhnou smyčku.
Za všechny, za Rus, za revoluci, za krásu dychtivou,
bojujte, kluci. Kdo je tu pánem, kdo tady velí?
Tavaryš Josef, rozkročen v zeli.

Francois Villon: „Balada o couravé Nandě“

Aneto, Fanko, Marvily, Lizeto, Zando, uličnice,
páteři, žáci nesmělí, namalované krasavice, stírejte slzy, palte svíce,
zní poslední má serenáda, couravé Nandy není více.
Vzpomeňte na ni, na neřáda.
Ty její horké pocely, ten žár, když vklouzla do světnice
a vyváděla v posteli, že zapomněls i na štěnice,
to byla ksakru milostnice.
A měla mě holka ráda, byla jak burskej vořech v mlíce,
vzpomeňte na ni, na neřáda.
Zrovna minulou neděli vyšla si, jak byly ty hice, pytláčit někam do zeli.
Zblejsknul jí Pepík, přilít' jen tak v trice, a vzal ji košem do palice.
Chudinka, byla ještě mladá. Zhasla jak vycucaná mšice.
Vzpomeňte na ni, na neřáda.

*Nožičky měla gazelí, široký boky, rovný záda.
Teď už je, halt, v Pánu, mezi anděly.
Vzpomeňte na ni, na neřáda.*

Druhým oblíbeným číslem profesora Kábeleho byla „Manuela“.
Text písničky byl jednoduchý. Začalo se první slokou:

*Nejhezčí vlásky má Manuela,
nejhezčí po celém kraji.
Proto ji mládenci za večera na vlásky líbávají.
Ajaja, ajaja, ajajajá, má Manuela,
Ajaja, ajaja, ajajajá, nejhezčí Manuela.*

Ve druhé sloce se místo *vlásků* opěvovalo Manuelino *čílko*, v další sloce *očka*, a pak se už pokračovalo kraniokaudálně, t. j. od hlavy až k patě. Nevynechalo se ani jediné místečko na Manuelině těle. Písnička byla dlouhá, téměř nekonečná.

A ještě jeden popěvek měl prof. Kábele v oblíbě. Pokud se někdo během večírku zvedl a odcházel, profesor hrábl do strun kytary a zanotoval:

*„Konvalinka kvete málo,
ale kopr, děle,
ale kopr děle.
Kdo tu s námi nechce sedět,
ať jde do postele,
ať jde do postele...“*

Nejlepší povolání

Po ukončení celodenního odborného programu konference o dětské neurologii v Bratislavě, jdu společně s kamarádem, bratislavským primářem, na večeri do útulné vinárny. Popijíme dobré slovenské víno, bavíme se nejen o odborných záležitostech, ale i o soukromých věcech. Ptám se: „Peter, co dělá tvůj syn, kolik už je mu let?“ „Už je mu osmnáct, letos bude maturovat.“ „A co by chtěl dělat po maturitě.“ „On by najradšej išiel do dôchodku.“ Dobrá volba.

Známý pana ministra

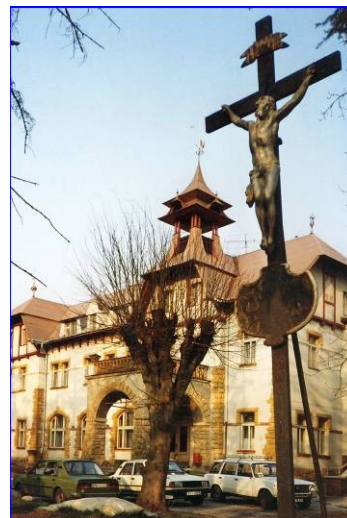
Do železnické léčebny občas přijížděli redaktoři z různých novin, časopisů, rozhlasu apod., a publikovali potom reportáže o léčebně. Někdy v první polovině osmdesátých let přijela redaktorka jednoho populárního časopisu společně s redakčním fotografem. Ukázali jsme jim jednotlivá oddělení léčebny, měli možnost pohovořit s dětmi, fotograf udělal pár snímků. Po ukončení prohlídky sedíme chvíli u kávy a bavíme se nejen o provozu léčebny, ale i obecně o zdravotnictví. Řeč se stočí i na tehdejšího ministra zdravotnictví. Byl jím v té době, až do prosince 1989, MUDr. Jaroslav Prokopec. Redakční fotograf se mě náhle zeptá: „Vy znáte pana ministra zdravotnictví?“ „Osobně ho neznám.“ „Já ho znám osobně“, říká fotograf. „Já jsem byl společně s ním na protialkoholním léčení...“

Arcibiskup Karel Otčenášek

Píše se 25. květen 2011. Včera jsem se dozvěděl, že 23. května zemřel arcibiskup Mons. Karel Otčenášek. Přitom se mi vybavila vzpomínka na osobní setkání s ním. Bylo to koncem devadesátých let. V dětské léčebně v Železnici se konalo slavnostní otevření počítačové učebny, na jejíž zřízení přispělo sponzorským darem m. j.

královéhradecké biskupství, a také zpěvačka Lucie Bílá. Pan arcibiskup byl při slavnosti osobně přítomen, stejně jako Lucie Bílá. V té době už jsem nebyl kmenovým zaměstnancem léčebny, sloužil jsem tam jen jako externista pohotovostní služby. V den slavnosti, bylo to v sobotu, jsem měl shodou okolností službu, takže jsem měl možnost s panem arcibiskupem se pozdravit a relativně dlouho s ním mluvit. Provázeli jsme ho po zahradě léčebny. Bavili jsme se o běžných věcech. O dětech, léčených v léčebně, o papeži Janu Pavlovi II., který byl jeho dobrým přítelem. Reč se stočila i na dávná léta mého ministrantského působení ve Dvoře Králové. Ukázal jsem mu krásná starodávna Boží muka, která jsou v areálu léčebny těsně za plotem pár metrů od silnice, přesto je kupodivu během dlouhých let totality komunističtí pohlaváři nezlikvidovali. Pan arcibiskup, který byl mezinárodně uznávanou autoritou s obrovskými zásluhami, který musel během svého života zažít mnoho utrpení, včetně desetiletého věznění, působil dojmem prostého člověka. Byl schopen bavit se bez problémů, a s osobitým vtipem, nejen s osobnostmi z nejvyšších kruhů, ale i s obyčejnými lidmi, nebo s populární zpěvačkou. Přitom z něho ale vyzařuje velká duchovní síla. Bylo to jedno ze setkání, na která člověk nikdy nezapomene.

Iša Krejčí

Významný český skladatel a dirigent Iša Krejčí, původním jménem František Krejčí, který žil v letech 1904 - 1968, měl určitý vztah k městečku Železnice. Starší občané pamatují, že tam kdysi jezdil na letní dovolenou, neboli na letní byt, jak se tehdy říkalo. Chodil na večere do místní hospůdky a traduje se jeho oblíbená věta po večeři. Po jídle prý vždy volal číšníka slovy: „Pane vrchní, zaplatím, ač nerad...“

Vojenská mluva

Slovní vyjadřování vojáků bylo vždy poněkud specifické. Vzpomínám si, že jeden kolega, který se vrátil do železnické léčebny po jednoroční vojenské službě, nám vypravoval své zážitky. Mimo jiné vzpomínal na vojenské vyjadřování. Při jednom cvičení vyjel celý prapor na několik dní do terénu. Kolega přespával ve velké vojenské sanitě. Ráno se probudí, rozespálý vyjde ze sanity, potká majora a slušně ho pozdraví: „Dobré ráno, soudruhu majore.“ Také major přátelsky pozdraví: „Tak čo, kurva, doktor. Ako si sa vychrnel, ty sviňa?“

Soudružka předsedkyně

Po mnoho let byla v dětské rehabilitační léčebně v Železnici předsedkyní ROH (Revolučního odborového hnutí) soudružka Ch. Svou funkci brala velice vážně. Pro každou členskou schůzi, která se konala v jídelně léčebny, si pečlivě připravovala proslov. Ten vždy přečetla na úvod schůze. Od připraveného textu se nikdy neodchylovala. Na prosincovou schůzi, při níž se hodnotila činnost za celý rok, přijížděl pravidelně ředitel Státních léčebných lázní Janské Lázně, pod něž léčebna organizačně patřila. Na jednu schůzi ředitel nepřišel. Soudružka předsedkyně ale má připraven proslov i s uvítací formulí, a zahajuje schůzi: „Soudružky a soudruzi, vítám vás všechny na dnešní schůzi, vítám také soudruha ředitele...“ Sál rozhlaholí smích pobavených posluchačů. „Předsedkyně zvedne oči od lejšter, zjistí důvod veselí a dodává: „... kterej tady není.“

Její působení nebylo v podstatě nijak nebezpečné. Z titulu své funkce, pravděpodobně, nikdy nikomu neublížila. Někdy ale byla poněkud naivní, a naletěla na některé ptákoviny, které jsme vymýšleli. Jednou jsme jí navrhli, že by se mohla v léčebně pod hlavičkou ROH

uspořádat volba „Miss léčebny“. Soutěžilo by se v různých disciplínách, kandidátky by absolvovaly promenádu v pracovních oděvech a potom v plavkách. Soutěž by ale musela být regulérní. Hodnocení kandidátek při promenádě v plavkách by neměla ovlivňovat kvalita plavek, jejich barva, střih atd. Proto by bylo nutné, aby měly všechny soutěžící stejné plavky, které by pro tuto příležitost zakoupil Závodní výbor ROH. Předsedkyně v tom žertík neviděla. V podstatě se vším souhlasila, jen dodala, že to ale, bohužel, nebude možné, protože Závodní výbor by neměl dost peněz na zakoupení plavek.

Při volbě nového Závodního výboru sestavil starý výbor kandidátku a volilo se aklamací. To znamenalo, že kandidáti byli zvoleni jednomyslně, tedy všemi hlasy, protože se nikdo neodvážil hlasovat proti některému kandidátovi s vědomím možných následků. Téměř stejná situace byla při volbách do Národního shromáždění, které byly sice oficiálně tajné a svobodné, ale téměř nikdo se neodvážil jít za plentu upravit kandidátku. Výsledkem voleb pak bylo zvolení kandidátů tzv. Národní fronty počtem přibližně 99,98 % hlasů. Při jedné volbě do Závodního výboru jsme prosadili, že volba bude tajná. Připravili jsme hlasovací lístky se jmény kandidátů. Voliči pak mohli kandidátku upravit škrtnáním, nebo napsáním jiného jména. Výsledky voleb pak nebyly jednomyslné, někteří kandidáti dostali „jen“ 80 % hlasů. Byl z toho velký poprask, pro delegáta z Okresního výboru to byl šok. Nemohl vůbec pochopit, že hlasování nebylo jednomyslné. Prohlásil, že dosud ve všech organizacích, kam byl na volby delegován, byl výsledek voleb stoprocentní. Dnes to zní neuvěřitelně, ale taková byla tehdy „demokracie.“

Cesta do Kyjeva

Začátkem devadesátých let přijeli do železnické léčebny, kam přicházelo na léčení poměrně hodně dětí z Ukrajiny, filmaři z Kyjeva. Během několika dní natočili záběry pro krátký film, který měl být promítán v ukrajinské televizi. Současně nás požádali, abychom jim, po sestříhání obrazové části, pomohli s komentářem k filmu. Za tímto účelem jsem vyjel v prosinci 1994, společně s naším ekonomem a právníkem v jedné osobě, služebním autem do Kyjeva. Jedeme přes Polsko. Na hranicích sice ukrajinští pohraničníci několikrát pečlivě kontrolují doklady, nakonec se ale dostáváme na Ukrajinu bez větších problémů. Horší to už je s jízdou po Ukrajině. Silnice jsou v bídňějším stavu než u nás. Na tzv. dálnici je možno potkat i koňské povozy. Večer jsou většinou neosvětlené, pár metrů od dálnice jsou cesty, na nichž se povozy boří do hlubokého bláta. V Kyjevě se zdržíme pár dní. Spolupráce s filmaři je bez problémů. Bydlíme u prarodičů jednoho našeho pacienta, navštěvujeme společně s nimi krásné baletní představení. Cesta zpět do Čech je ale úděsná. Přijíždíme večer na ukrajinsko-polské hranice. Silnice před hranicí je zaplněna dlouhou frontou aut. Fronta vůbec nepostupuje. Postupně se dozvídáme různé zprávy: celníci mají pauzu, „něrabortajut“, možná budou „rabortat“ za hodinu atd. Mezitím obcházejí kolem aut výrostci a nabízejí za úplatek v dolarech údajné zajištění přednostního odbavení. Je zima, sněží. Čekáme do půlnoci, nic se neděje. Fronta aut nepostupuje. Nakonec to vzdáváme. Otáčíme auto, a volíme raději dlouhou noční cestu přes zasněžené Karpaty na ukrajinsko-slovenské hranici. Silnice jsou pusté. Hustě chumelí, chvílemi je až vichřice. Občas zastavujeme u „kontrolpunktu“, necítíme se vůbec bezpečně. Ráno přijíždíme konečně na hranice. Zjišťujeme ale, že jsme spadli z bláta do louže. Opět dlouhá fronta aut, která se vůbec nehýbe. Jsme zmrzlí a hladoví, nezbyvá nám ale nic jiného než čekat. Na Slovensko se dostáváme až večer, takže přechod hranic nám trval celkově 24 hodin. U první benzinové pumpy zastavujeme. Jdeme na kafe a máme pocit, že jsme se ocitli mávnutím kouzelného proutku ve zcela jiném, civilizovaném světě...